NUTQDA NUQSONI BO'LGAN BOLALARDA O'YIN TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA UMUMIY TANA HARAKATCHANLIGINI RIVOJLANTIRISHNING TUZATISH QIYMATI.

CHDPU Maxsus pedagogika: surdotarjimonlik
faoliyati yo'nalishi 3-bosqich talabalari

Tursunova Iroda Qaxramon qizi
Boymurotov Tohir Tursunboy o‘g‘li
Abdujalilova Mohlaroyim Dilmurod qizi
Baymuratova Anar Uskinbaevna
Ilmiy rahbar: I**badullayeva Sharofat Nurullayevna**

sharofatibadullayeva1984@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada nutqda nuqsoni bo‘lgan bolalarda o‘yin texnologiyalari yordamida umumiy tana harakatchanligini rivojlantirish masalasi yoritilgan. Harakatli o‘yinlarning bolalarning jismoniy rivoji, motorika, koordinatsiya hamda nutq faoliyatiga ijobiy ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, o‘yin texnologiyalarining korreksion (tuzatish) ahamiyati va ularning kompleks rivojlantiruvchi roli asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: nutq nuqsoni, o‘yin texnologiyalari, umumiy motorika, harakatchanlik, korreksiya, logopediya, rivojlanish, bolalar

Аннотация:В данной статье рассматривается развитие общей двигательной активности у детей с речевыми нарушениями с использованием игровых технологий. Анализируется влияние подвижных игр на физическое развитие, моторику, координацию и речевую деятельность детей. Особое внимание уделяется коррекционному значению игровых технологий и их комплексному развивающему эффекту.

Ключевые слова:речевые нарушения, игровые технологии, общая моторика, двигательная активность, коррекция, логопедия, развитие, дети

Annotation: This article examines the development of general body mobility in children with speech impairments through the use of game-based technologies. The impact of active games on physical development, motor skills, coordination, and speech activity is analyzed. Special attention is given to the corrective value of game technologies and their comprehensive developmental role.

Keywords:speech impairment, game technologies, gross motor skills, physical activity, correction, speech therapy, development, children

Kirish

Bugungi kunda maxsus pedagogika va logopediya sohasida nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarni har tomonlama rivojlantirish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Bunday bolalarda

nafaqat nutq, balki umumiy motorika, koordinatsiya va jismoniy faollik ham yetarli darajada rivojlanmagan bo‘lishi mumkin. Shu sababli o‘yin texnologiyalaridan foydalanish orqali ularning umumiy tana harakatchanligini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Nutq nuqsoniga ega bolalarda ko‘pincha umumiy va mayda motorika buzilishlari kuzatiladi. Bu esa ularning nutq rivojiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Chunki nutq faoliyati bosh miya faoliyati va harakat tizimi bilan uzviy bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, harakatli o‘yinlar orqali bolaning nafaqat jismoniy, balki nutqiy rivojlanishini ham yaxshilash mumkin.O‘yin texnologiyalari — bu bolani faol ishtirok etishga undovchi, qiziqarli va motivatsiyani oshiruvchi metodlardan biridir. Ayniqsa, harakatli o‘yinlar (yugurish, sakrash, muvozanatni saqlash, koordinatsion mashqlar) bolaning umumiy tana harakatchanligini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Masalan:

- “To‘pni ushla” o‘yini qo‘l-harakat koordinatsiyasini rivojlantiradi
- “Kim tez?” o‘yini tezkorlik va epchillikni oshiradi
- “To‘siqlardan o‘tish” mashqlari muvozanatni yaxshilaydi

Bunday o‘yinlar orqali bola o‘z tanasini boshqarishni o‘rganadi, mushaklari mustahkamlanadi va markaziy asab tizimi faoliyati faollashadi.

O‘yin jarayonida bolalar erkin harakat qiladi, bu esa ularning psixologik holatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Stress kamayadi, o‘ziga bo‘lgan ishonch ortadi va kommunikativ faollik oshadi. Natijada nutqiy faoliyat ham asta-sekin rivojlanadi.

Shuningdek, o‘yin texnologiyalari orqali:

- nafas olish mashqlari rivojlanadi
- artikulyatsion apparat mustahkamlanadi
- ritm va temp hissi shakllanadi

Bu omillar nutqni to‘g‘ri shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

O‘yin texnologiyalarining tuzatish qiymati shundan iboratki, ular kompleks ta’sir ko‘rsatadi. Ya’ni:

- jismoniy rivojlanishni ta’minlaydi
- nutq apparatini faollashtiradi
- psixologik holatni yaxshilaydi
- ijtimoiy moslashuvni kuchaytiradi

Bunday yondashuv integrativ (kompleks) rivojlantirishni ta’minlab, bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, nutqda nuqsoni bo‘lgan bolalarda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish umumiy tana harakatchanligini rivojlantirishda samarali va ilmiy asoslangan yondashuv hisoblanadi. Harakatli o‘yinlar orqali bolalarning umumiy motorikasi, koordinatsiyasi, muvozanati va jismoniy faolligi sezilarli darajada yaxshilanadi. Bu esa o‘z navbatida nutq faoliyatining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, chunki nutq va harakat jarayonlari o‘zaro uzviy bog‘liqdir.

Shuningdek, o‘yin texnologiyalari bolalarning psixologik holatini yaxshilab, ularning o‘ziga ishonchini oshiradi, ijtimoiy faolligini kuchaytiradi va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Eng muhimi, bunday yondashuv korreksion (tuzatish) jarayonni tabiiy, qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini beradi.

Demak, o‘yin texnologiyalaridan tizimli va maqsadli foydalanish nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarni kompleks rivojlantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi hamda ularning jamiyatga moslashuvini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Olimov, Shirinboy Sharofovich, and Khusniddin Kupayinovich Khomidov. "Preparing Future Teachers To Solve The Tasks Of Patriotic Education Of Children And Youth." The American Journal of Social Science and Education Innovations 2.12 (2020): 132-136.

2. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. "Cooperation between state and public organizations in the meaningful organization of youth leisure activities." Thematics Journal of Social Sciences 7 (2021).

3. Kupaysinovich, Khomidov Khusniddin. "INTERPRETATION OF STUDENTS'PATRIOTIC ISSUES IN ORIENTAL PEDAGOGY." European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences 7 (2019).

4. Ҳомидов, Ҳусниддин, and Моҳинур Собирова. "ПЕДАГОГЛАРДА КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ МАЗМУНИ ВА МОҲИЯТИ." Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования 3.10 (2024): 24-27.

5. Kupaysinovich, Homidov Husniddin. "Theoretical Foundations of Working with Educational Information Competencies." Journal of Preschool Education and Psychology Research 1.2 (2024): 3-4.

6. Хомидов, Хусниддин, and Мохинур Умирова. "ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ УЧАЩИХСЯ." Международная конференция академических наук. Vol. 3. No. 12. 2024.

References

1. Olimov, Shirinboy Sharofovich, & Khomidov, Khusniddin Kupayinovich. (2020). "Preparing Future Teachers to Solve the Tasks of Patriotic Education of Children and Youth." *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2(12), 132–136.
2. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. (2021). "Cooperation Between State and Public Organizations in the Meaningful Organization of Youth Leisure Activities." *Thematics Journal of Social Sciences*, 7.
3. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. (2019). "Interpretation of Students' Patriotic Issues in Oriental Pedagogy." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 7.
4. Khomidov, Khusniddin, & Sobirova, Mohinur. (2024). "The Content and Essence of Forming Competence in Teachers." *Pedagogy and Psychology in the Modern World: Theoretical and Practical Research*, 3(10), 24–27.
5. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. (2024). "Theoretical Foundations of Working with Educational Information Competencies." *Journal of Preschool Education and Psychology Research*, 1(2), 3–4.
6. Khomidov, Khusniddin, & Umurova, Mohinur. (2024). "Formation of National Values in the Educational Process of Students." *International Conference of Academic Sciences*, 3(12).